

سۇئال

مىنىڭ سىلەرنىڭ ھايالىق بولۇش جەھەتتىكى ئەھكامىڭلار ئەرلەردىن سىيگەندە زوڭزىيىشنى ياكى ئىگىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ دەپ چۈشەنگىنىم توغرىمۇ؟ بىلىمىم ، ئەگەر ئەرلەرنىڭ ياتقىدا ئۇلارنىڭ بىرى مۇسۇلمان بولسا ھەمدە ئۇنىڭ ياتقى تازلىق ئۆيىگە يىقىن بولسا ، كىچىك تەرەت قىلغۇچى ئىشلەتمەسلىك تىخىمۇ ئەدەپلىك بولۇش بولامدۇ؟ بىلىمەنكى ، كۆپ سانلىق غەرب ئاياللىرىغا قارىغاندا مۇسۇلمان ئاياللارغا قويۇلىدىغان ئەدەپ-ھاي قانۇن-نەزاملارنى تولۇمۇ قاتتىق ، شۇ سەۋەبتىن مەن مۇسۇلمان ئاياللارنى ئىنتايىن ھۆرمەت قىلىمەن . مەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئەدەپ-قائىدىلىرىنى بىلىمەن ، ئۇلارغا ئازار بېرىپ قويۇشنى خالىمايمەن . تىزراق جاۋاب بېرىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە رەھمەت . ئاللاھ سىزنى بارلىق يامانلىقتىن ساقلىسۇن ھەمدە سىزنى سالامەت ۋە ئامان-ئىسەن قىلسۇن .

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

ئالدى بىلەن ، بىز سىزنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ ھىسسىياتىغا كۆڭۈل بۆلگەنلىكىڭىزگە ھەمدە ئۇلارغا ئازار بېرىدىغان نەرسىلەرنى بىلىش ، شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭدىن ساقلىنىشقا بولغان تىرىشچانلىقلىرىڭىزغا رەھمەت ئېيتىمىز . بىز سۇئالىڭىزغا تەپسىلىي ۋە زىيادە قىلىپ جاۋاب بېرىش بىلەن خۇشالمىز ، ئۈمۈدىكى ئۇ سىزگە كاتتا ياخشىلىقلارغا يول ئاچقاي !

مۇبارەك ئىسلام شەرىئىتىنىڭ كاتتىلىقىنىڭ بىر بەلگىسى بولسا چوڭ بولسۇن ، كىچىك بولسۇن بىزگە بۇيرۇلمىغان ياكى ئۇنىڭ يولى كۆرسىتىلمىگەن ياخشى ئىش يوق ، ھەمدە چوڭ ياكى كىچىك بولسۇن بىز ئاگاھلاندىرۇلمىغان ياكى چەكلەنمىگەن يامان ئىش يوق . ئۇ ھەممە جەھەتتە تولۇق ۋە مۇكەممەل بولۇپ ، ئۇ غەيرى مۇسۇلمانلارنى ھەيران قالدۇرۇۋەتكەن ھەمدە ئۇلارنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولغان . پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) دەۋرىدە مۇشرىكلارنىڭ بىرى سەلمان فارىسىغا (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) : " سىلەرنىڭ پەيغەمبەرلىك سىلەرگە ھەممە نەرسىنى ئۆگىتىپتۇ ، ھەتتا قانداق چوڭ تەرەت قىلىشىنىمۇ .! " دىگەنكەن . سەلمان ئۇنىڭغا : " شۇنداق ، ئۇ بىزنى سىيگەندە ياكى چوڭ تەرەت قىلغاندا قىبلىگە ئالدىمىزنى قىلىشتىن چەكلىدى . . . " دىگەن . [تىرمىزىي نەقىل قىلغان ، 16 . ئۇ : بۇ سەھىيە ياخشى ھەدىس دىگەن ؛ ئۇ يەنە مۇسلىمنىڭ سەھىيەدە ۋە باشقىلىرىدا نەقىل قىلىنغان .] ئىسلام شەرىئىتىدە ھاجەت قىلىشنىڭ ئەدەپ-قائىدىلىرى ۋە ئەھكاملىرى كەلگەن بولۇپ ، ئۇلاردىن :

1- سىيگەندە ۋە چوڭ تەرەت قىلغاندا نامز قىبلىسىگە ئالدىنى قىلماسلىق (مۇسۇلمانلارنىڭ قىبلىسى بولسا ئىبراھىم) ئۇنىڭغا ئامانلىق بولسۇن (ئاللاھنىڭ بۇيرىقى بىلەن مەككىدە سالغان تۆت چاسا ئۆي - كەبە .) بۇ بولسا قىبلىنى ھۆرمەتلەش ۋە

ئاللاھنىڭ دىنى بەلگىلىرىنى ئۇلۇغلاشتىن ئىبارەت . ئاللاھ ئەلچىسى مۇنداق دىگەن : **سىلەرنىڭ بىرىڭلار ھاجەتكە ئولتۇرسا ،**

قىبلىگە ئالدىنى ۋە ياكى كەينىنى قىلمىسۇن . [مۇسلىم نەقىل قىلغان ، 389]

2- سىيگەندە زەكىرىنى ئوڭ قولى بىلەن تۇتماسلىق ، چۈنكى پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **سىلەرنىڭ بىرىڭلار سىيگەندە زەكىرىنى ئوڭ قولى بىلەن تۇتمىسۇن ۋە ياكى ئوڭ قولى بىلەن تازىلىمىسۇن ، ۋە**

ياكى قاچىغا تىنمىسۇن . [بۇخارىي نەقىل قىلغان ، 150]

3- نىجاسەتنى ئوڭ قول بىلەن يوقاتماسلىق ، بەلكى نىجاسەتنى بىۋاسىتە تازىلاشقا سول قولىنى ئىشلىتىش . چۈنكى بۇقارقى

ھەدىس ۋە پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنۇ سۆزى سەۋەپلىك: **سىلەرنىڭ بىرىڭلار**

سۈرۈتكەن چاغدا ، ئوڭ قولى بىلەن سۈرتىمىسۇن . [بۇخارىي نەقىل قىلغان ، 5199] ، پەيغەمبەرنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە

ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئايالى ھەفسە(ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) نەقىل قىلدىكى ، پەيغەمبەر يېيىشكە ، ئىچىشكە ،

تاھارەت ئېلىشقا ، كىيىم كىيىشكە ، ۋە نەرسىلەرنى ئېلىش ، بىرىشكە ئوڭ قولىنى ئىشلىتەتتى . ھەمدە ئۇنىڭدىن باشقا ئىشلارغا

سول قولىنى ئىشلىتەتتى . [ئىمام ئەھمەد نەقىل قىلغان ھەمدە ئۇ سەھىيھ جامىئىدا بار ، 4912 .] ، ھەمدە ئەبۇ ھۇرەيرىدىن

نەقىل قىلىندىكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزىنى**

تازىلىغاندا ، ئوڭ قولىنى ئىشلەتمىسۇن ، سول قولى بىلەن نىجاسەتنى تازىلىسۇن . [ئىبنى ماجەھ نەقىل قىلغان ، 308 . ئۇ يەنە

سەھىيھ جامىئىدا بار ، 322]

4- ھاجىتىنى ئولتۇرۇپ ۋە يەرگە يىقىن تۇتۇپ قىلىش سۈننەت ، چۈنكى بۇنىڭدا بەكرەك يۈگىلىدۇ ، ھەمدە سۈيۈكۈنۈڭ

چاچراپ بەدىنىنى ۋە كىيىمنى مەينەت قىلىۋېتىشىدىن خاتىرجەم بولىدۇ . ئەگەر خاتىرجەم بولسا ، ئۆرە تۇرۇپ سىيىشكە

بولىدۇ .

5- ھاجەت قىلغاندا كىشىلەرنىڭ كۆزىدىن يۈگىلىش ، پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھاجەت

قىلغاندا ئۆزىنى يۈگەشتە ئەڭ ياقىن تۇرىدىغان نەرسە دۆڭلۈك ياكى خورمىلىق ئىدى . [ئۇنى مۇسلىم نەقىل قىلغان ، 517] ئەگەر

كىشى ئوچۇقچىلىقتا بولۇپ ، ھاجەت قىلماقچى بولغاندا ئۆزىنى دالدىغا ئالدىغان بىر نەرسە تاپالمىسا ، ئەتراپىدىكى

كىشىلەردىن يىراقلاشسۇن . چۈنكى مۇغىيرە بىن شۇئەيبە دىن نەقىل قىلىندىكى ، ئۇ مۇنداق دىگەن : " مەن پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ

تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بىلەن بىر سەپەردە بولدۇم ، پەيغەمبەرنىڭ ھاجەت قىلغۇسى كىلىپ ، يىراققا كەتتى . "

[تىرمىزىي نەقىل قىلغان ، 20 . ھەمدە : بۇ ياخشى سەھىيھ دىگەن .] ئابدۇررەھمان بىن ئەبۇ قەرادىن نەقىل قىلىندىكى ، ئۇ

مۇنداق دىگەن : " مەن ئاللاھنىڭ ئەلچىسى بىلەن دالىغا چىقتىم ، ھەمدە ئۇ ھاجەت قىلماقچى بولۇپ ، يىراققا كەتتى . "

نەسائىي نەقىل قىلغان ، 16 . ئۇ يەنە سەھىيھ جامىئىدا بار ، 4651]

6- ئەۋرەتنى يەرگە يىقىنلاشقاندىن كىيىن ئىچىش ، چۈنكى ئۇنىڭدا بەكرەك يۈگىلىدۇ . ئەنەستىن نەقىل قىلىندىكى ، پەيغەمبەر

(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ھاجەت قىلماقچى بولغاندا ، يەرگە يىقىن بولماي تۇرۇپ كىيىمنى

كۆتۈرمەيتتى . [تىرمىزىي نەقىل قىلغان ، 14 . ئۇ سەھىيھ جامىئىدا بار ، 4652] ئەگەر ھاجەتخانىدا بولسا ، ئىشىكىنى

ئەتكەندىن كىيىن ۋە قارىغۇچىلارنىڭ كۆزىدىن يىپىلغاندىن كىيىن ئاندىن كىيىمنى كۆتۈرىدۇ . بۇ نۇقتىدىن ۋە ئۇنىڭ

ئالدىدىكىسىدىن ئى ھۆرمەتلىك سوئال سورىغۇچى

شۇنى بىلىسىزكى ، غەرپ دۆلەتلىرى ۋە باشقا جايلاردا كۆپىنچە كىشىلەرنىڭ ئاممىۋى ھاجەتخانىلاردا ئوچۇق بۆلمىلىرىدە ئۆرە تۇرۇپ سېيشى بولسا ئەدەپ-قائىدە ، ھايا ۋە پەزىلەتلىك ئەخلاقىغا زىت ھەمدە ھەرىس ساغلام تەبىئەت ۋە ئەقىلگە ئىگە كىشىنى يىرگىندۈرىدۇ . بىر ئادەم قانداقسىگە باشقا كىشىلەرنىڭ ئالدىدا ئاللاھ ئۇنىڭ ئىككى پاچىقى ئارىسىغا ئۇنى يېپىشقا ئورۇنلاشتۇرغان ھەمدە ئۇنى يۈگەشكە بۇيرىغان ئەۋرىتىنى ئاچىدۇ ؟ ئۇنىڭ يېپىلىشىدىن ئىبارەت ئىددىيە ھەر بىر ئىرقىتىكى بارلىق دانا ۋە پەزىلەتلىك كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ياخشى ئورۇن تاپقان . ۋە شۇنىڭدەك ھاجەتخانىلارنى بۇ ھاياسىز ئۇسلۇپتا سىلىشتىكى پىرىنسىپ خاتا ، چۈنكى ئۇنىڭدا كىشىلەر بىر-بىرىنى كۆرەلەيدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى سېيگەندە ۋە تىزەكلىگەندە ئۆزلىرىنى بىر-بىرىدىن يۇشۇرۇش ئادىتى بار بىر قىسىم ھايۋانلاردىنمۇ پەس قىلىۋېتىدۇ .

7- يەنە ھاجەتخانىغا كىرگەندە ۋە چىققاندا مەلۇم زىكرلەرنى ئېيتىش شەرىئەتكە ئاساسەن ياخشى ئەدەپ بولۇپ ، ئۇ بولسا ئەھۋال ۋە ئورۇنغا ناھايىتى مۇۋاپىق كىلىدۇ . پەيغەمبىرىمىز(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بىزگە ھاجەتخانىغا كىرگەندە مۇنداق دېيىشنى ئۆگەتكەن : **ئاللاھۇممە ئىسنىي ئەئۇزۇ بىكە مەنەل خۇبۇسى ۋەل خەبائىس (ئى ئاللاھ ، سەن بىلەن ئەركەك ۋە چىشى شەيتانلاردىن ساقلىشىڭنى سورايمەن .) ھاجەتخانىدىن چىققاندا : غۇفرانەك (كەچۈرىشىڭنى سورايمەن .) دەيدۇ .**

8- ھاجەت قىلىشتىن بىكار بولغاندىن كىيىن ، نىجاسەتنى تازىلاشقا ئەھمىيەت بېرىشى كىرەك . چۈنكى پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) سۈيۈكتىن پاكلىنىشقا سەل قاراشتىن ئاگاھلاندىرۇپ : **قەبرە ئازابىنىڭ كۆپ قىسمى سۈيۈك(سەۋەبىدىن) بولىدۇ .** دىگەن . [ئىبنى ماجەھ نەقىل قىلغان ، 342 . ئۇ سەھىيە جامىئىدا بار ، 1202] ھەمدە ئىبنى ئەبىبەستىن نەقىل قىلىندىكى ، ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئىككى قەبرىنىڭ يىنىدىن ئۆتۈپ ، مۇنداق دىگەن : **ئۇ ئىككىسى ئازاپ تارتىۋاتىدۇ . ئۇلار چوڭ ئىشقا ئازاپلانمايۋاتىدۇ . لىكىن بۇ بولسا ئۆزىنى سۈيۈككىدىن ساقلىمايتتى . ھەمدە ئۇ بولسا دائىم غەيۋەت توشۇپتتى .** [بۇخارىي نەقىل قىلغان ، 5592]

9- تازىلىنىش ئىھتىياجىغا ئاساسەن ، نىجاسەت ئۈچ قىتىم ياكى ئۈچ قىتىمدىن كىيىن تاق يۇيۇلىشى ياكى سۈرتىلىشى كىرەك ، چۈنكى ئائىشەدىن(ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) نەقىل قىلىندىكى ، پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) كاسسىسىنى ئۈچ قىتىم يۇياتتى . ئىبنى ئۇمەر مۇنداق دىگەن : " بىزمۇ ئۇنى قىلدۇق ، ھەمدە ئۇنىڭ سالامەتلىككە پايدىلىق ۋە پاكىزلىق ئىكەنلىكىنى بايقىدۇق . " [ئىبنى ماجەھ نەقىل قىلغان ، 350 . يەنە سەھىيە جامىئىغا قاراڭ ، 4993] ئەبۇ ھۇرەيرە نەقىل قىلىدىكى ، پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزىنى (تاش ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بىلەن) تازىلىغاندا ، تاق قىتىم تازىلىسۇن .** [ئىمام ئەھمەد نەقىل قىلغان ؛ سەھىيە جامىئىدا ياخشى دەپ تۈرگە ئايرىلغان ، 375]

10- نىجاسەتنى سۈرتۈپ تازىلىغاندا ، سۆڭەك ياكى تىزەك ئىشلەتمەسلىكى كىرەك . بەلكى تازىلىق قەغىزى ، تاش ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىنى ئىشلىتىدۇ . ئەبۇ ھۇرەيرەدىن نەقىل قىلىندىكى ، ئۇ ھەمىشە پەيغەمبەرگە (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئۇنىڭ تاھارەت ئىلىشى ۋە ئىستىنجا قىلىشى ئۈچۈن بىر قانچە كۆتۈرۋالاتتى . ئۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىۋاتقاندا ،

پەيغەمبەر : **بۇ كىم ؟ دەپ سورىغان . ئۇ : " مەن ئەبۇ ھۇرەيرە . " دەپ جاۋاب بەرگەن . ئۇ : ئۆزۈمنى تازىلىشىم ئۈچۈن تاش تېپىپ كەل ، لىكىن لىكىن سۆڭەك ياكى تىزەك ئېلىپ كەلمە !** دىگەن . شۇنىڭ بىلەن مەن تاشلارنى كىيىمىمنىڭ ئىتىكىدە كۆتۈرۈپ ئېلىپ كەلدىم ، ھەمدە ئۇلارنى ئۇنىڭ يېنىغا قويدۇم ، ئاندىن كەتتىم . ئۇ تۈگىتىپ بولغاندىن كىيىن ، مەن قايتىپ كېلىپ ئۇنىڭدىن سورىدىم : " سۆڭەك ۋە تىزەكتە نىمە چاتاق بار ؟ " . ئۇ : **ئۇلار جىنىنىڭ يىمەكلىكى .** دىدى . [بۇخارىي نەقىل قىلغان ، 3571]

11- توختام سۇغا سىيمەسلىك كىرەك . چۈنكى جابىردىن (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) نەقىل قىلىندىكى ، ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) توختام سۇغا سىيىلىشتىن چەكلىگەن . « [مۇسلىم نەقىل قىلغان ، 423] ھەمدە چۈنكى ، ئۇنداق قىلىش سۇنى نجىس قىلىدۇ ۋە ئۇنى ئىستىمال قىلغۇچىغا زىيان يەتكۈزىدۇ .

12- كىشىلەرنىڭ يولىغا ۋە ئۇلار سايدايدىغان سايلارغا سىيمەسلىك كىرەك . چۈنكى ئۇنداق قىلىش ئۇلارغا ئازار بېرىدۇ . ھەمدە ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىندىكى ، ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **سىلەر قارىغىش پەيدا قىلىدىغان ئىككى نەرسىدىن ھەزەر قىلىڭلار ! ئۇلار : " ئى ئاللاھ ئەلچىسى ، قارىغىش پەيدا قىلغۇچى ئىككە نەرسە نىمە ؟ " دىدى . ئۇ : ئىچىدىكى كىشىلەرنىڭ ماڭىدىغان يولىغا ياكى سايدايدىغان جايىغا بوشتىش .** [ئەبۇ داۋۇد نەقىل قىلغان ، 23 . يەنە سەھىيە جامىئىغا قاراڭ ، 110 .]

13- مەينەت جايدا ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئالماي ئۇنىڭغا ھۆرمەت بىلدۈرۈش ئۈچۈن ، ھاجەت قىلىۋاتقان كىشىگە سالام قىلماسلىق ، ياكى ھاجەت قىلىۋاتقاندا سالامنى ئىلىك ئالماسلىق كىرەك . [تەرجىماننىڭ ئىزاھاتى : ئىسلامى سالام بولسا " ئەسسەلامۇ ئەلەيكۇم (سىلەرگە تىنچلىق بولسۇن) " ؛ ئاللاھنىڭ ئىسىملىرىنىڭ بىرى بولسا " سالام (تىنچلىق) (بەرگۈچى) " .] . جابىر بن ئابدۇللاھ نەقىل قىلدىكى ، بىر كىشى پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) كىچىك تەرەت قىلىۋاتقاندا ، ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتتى ، ۋە ئۇنىڭغا سالام قىلدى . ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئۇنىڭغا : **ئەگەر سەن مېنى بۇ ئورۇندا كۆرسەڭ ، ماڭا سالام قىلما ! . چۈنكى سەن ئۇنى قىلساڭ ، مەن ئۇنى ئىلىك ئالمايمەن .** دىدى . [ئىبنى ماجەھ نەقىل قىلغان ، 346 . يەنە سەھىيە جامىئىغا قاراڭ ، 575] كۆپ سانلىق ئالىملار :

ھاجەتخانىدا زۆرۈرىيەتسىز گەپ قىلىش مەكرۇھ (ياقىتۇرۇلمايدۇ) دەيدۇ .

بۇلار بولسا بۇ ھەقتە ئىسلام شەرىئىتىدە بەلگىلەنگەن ، ھەر بىر شەخس بىر كۈندە نۇرغۇن قىتىم تەكرارلايدىغان بىر قىسىم ئەدەپ- قائىدە ۋە ئەھكاملار . شەرىئەت مۇشۇنداق ئادەتتىكى ئىشقا شۈنچىلىك كۆڭۈل بۆلگەن يەردە ، تىخىمۇ چوڭ ئىشلارغا نىمە دېيىش كىرەك ؟ سىز بۇدۇنيادا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش قانۇنلارنى ئېلىپ كەلگەن باشقا بىر دىن ياكى سىستېمىنى بىلەمسىز ؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى ، بۇ ئۇنىڭ مۇكەممەللىكى ۋە گۈزەللىكىنى ، ھەمدە ئۇنىڭغا ئەگىشىشنىڭ زۆرۈرلىكىنى ئىسپاتلاشقا يېتەرلىك . بىز ئاللاھتىن بىزگە ۋە سىزگە كۈچ- قۇدرەت بېرىشنى ، ھەممەيلەننى ھەقىقەتكە يېتەكلىشىنى سورايمىز . ئاللاھ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەدنى تەرىپلىسۇن ۋە ئامان قىلسۇن .